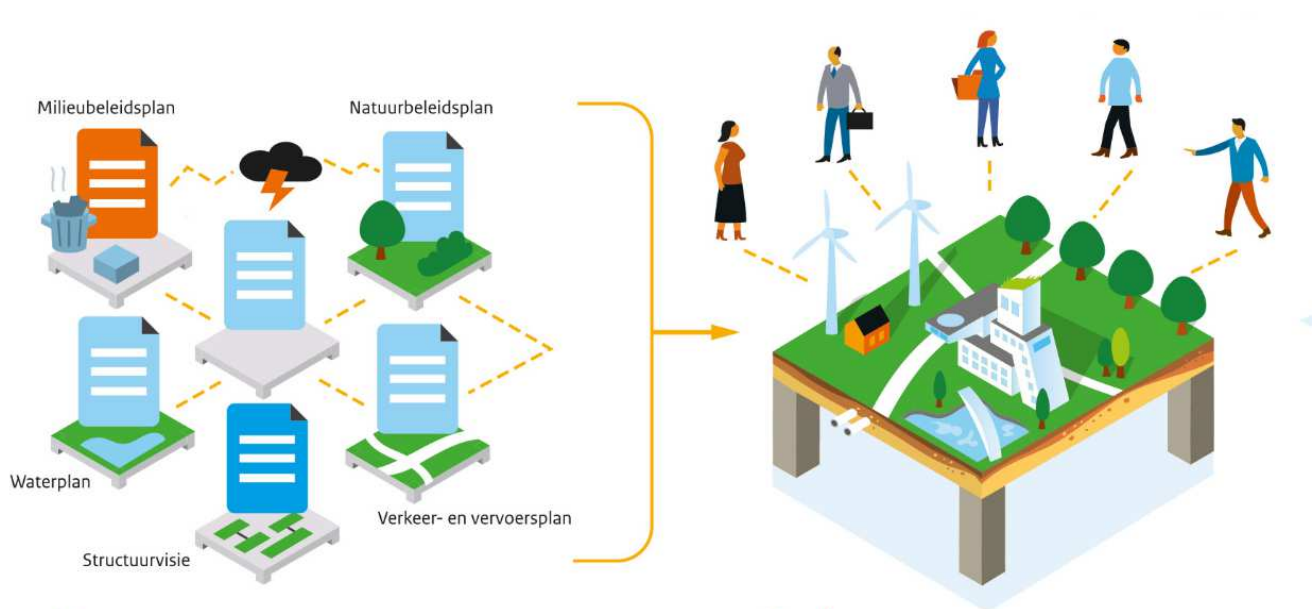

Startnotitie

Omgevingsvisie Waalre

September 2019

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding: Instrument Omgevingsvisie	3
1.2 Werking van de Omgevingsvisie	4
1.3 Doel	4
1.4 Leeswijzer	4
2. Kaders & Uitgangspunten	5
2.1 Kaders Rijk	5
2.2 Kaders provincie	5
2.3 Regionale kaders	5
2.4 Kaders gemeente Waalre	7
2.5 Uitgangspunten	8
2.5.1 Uitgangspunten Startdocument	8
2.5.2 Uitgangspunten proces Omgevingsvisie	9
2.5.3 Uitgangspunten inhoud Omgevingsvisie	9
3. Participatie	10
3.1 Participatie bij totstandkoming	10
3.2 Leidende principes	10
3.3 Voorkeursrol gemeente	12
3.4 Niveau van participatie	13
4. Plan van Aanpak	14
4.1 Samenwerking Best-Veldhoven-Waalre	14
4.2 Stakeholders	14
4.3 Fasering implementatietraject	15
4.4 Gemeenteraad	17
4.5 Vorm en inhoud visie	17
4.6 Organisatie	17
4.6.1 Projectstructuur	18
4.6.2 Middelen	18
4.6.3 Communicatie	18
4.6.4 Planning	19
4.6.5 Risico's	19
Bijlage 1 Projectstructuur Omgevingsvisie	21

1. Inleiding

Op 4 december 2018 heeft de gemeenteraad het Startdocument Omgevingswet en het benodigde budget voor de implementatie van de Omgevingswet vastgesteld. Het startdocument vormde de eerste officiële stap voor de implementatie van de nieuwe wet die in januari 2021 in werking treedt. In het document staat opgenomen dat afspraken voor de Omgevingsvisie verder worden geconcretiseerd in een plan van aanpak. In deze startnotitie wordt de verdere aanpak geschetst om te komen tot een Omgevingsvisie.

De doelstelling van de wet is om alle regelgeving in het fysieke domein voor de burger eenvoudiger te maken. Ook is de bedoeling van de wet inwoners en partners meer eigenaarschap te geven in de vormgeving van hun leefomgeving. De wet heeft daarmee ook een consequentie voor “de manier van werken” van de (lokale) overheid. In Waalre zijn we ons daar al geruime tijd bewust van en sorteren we voor op nieuwe werkwijzen ten gevolge van de nieuwe wet.

Een van de nieuw te ontwikkelen instrumenten van de Omgevingswet is de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie geeft de strategische koers aan voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Waalre. De Omgevingsvisie is een wettelijk verplicht instrument en vervangt de huidige structuurvisie “Focus op Waalre”.

Wij zien de komst van de Omgevingswet als een vliegwiel voor onze visie op de samenleving van Waalre “De Kracht van Waalre”. Waarbij we werken vanuit ‘de bedoeling’ en denken vanuit ‘de leefwereld van onze inwoners’ in plaats van de systeemwereld. We ontwikkelen een Omgevingsvisie om die manier van werken verder gestand te doen. Hoe we daartoe komen beschrijven we in dit plan van aanpak.

1.1 Aanleiding: Instrument Omgevingsvisie

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Het doel van deze wet is een samenhangende regelgeving om een veilige en gezonde fysieke leefomgeving te realiseren. Deze wet kent de volgende zes instrumenten:

- Omgevingsvisie: Strategische en integrale langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving.
- Programma's: Programma's maken de doelen van de Omgevingsvisie concreet. Indien nodig met een programmatische aanpak.
- Omgevingsplan: gebiedsdekkende regeling met alle regels voor de fysieke leefomgeving in een gemeente.
- Algemene Rijksregels: Algemene Rijksregels voor activiteiten beschermen de leefomgeving. Het betreffen alle regels en normen waarbinnen initiatiefnemers moeten handelen.
- Omgevingsvergunning: Een Omgevingsvergunning is alleen nodig als de algemene rijksregels niet volstaan. Deze kan worden aangevraagd bij één loket.
- Projectbesluit: Een projectbesluit is nodig voor ingrijpende en ingewikkelde projecten waarbij een publiek belang speelt, zoals bijvoorbeeld de aanleg van een (Rijks)weg.

In deze startnotitie wordt gefocust op de Waalrese Omgevingsvisie en de weg daar naar toe. De Omgevingsvisie is een integrale visie met strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de middellange en lange termijn. De gemeente moet één Omgevingsvisie vaststellen voor het gehele grondgebied.

Dit betekent dat de visie betrekking heeft op alle terreinen van de fysieke leefomgeving en dat de kernbegrippen uit de wet “gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit” herkenbaar beschreven worden. De ‘fysieke leefomgeving’ is heel breed en omvat onder meer de beleidsterreinen cultureel erfgoed, energie-infrastructuur, landbouw, landschap, ruimtelijke ordening, gezondheid, milieu, natuur en water. Een Omgevingsvisie bestrijkt daarmee de hele breedte van de fysieke leefomgeving waarop de Omgevingswet betrekking heeft. Met de Omgevingsvisie willen we straks één samenhangende visie op strategisch niveau voor Waalre hebben. Dit gaat verder dan een optelsom van bestaande beleidsvisies voor de diverse (sectorale) domeinen. De Omgevingsvisie spreekt zich uit over de strategische ruimtelijke koers van de gemeente.

1.2 Werking van de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie bindt formeel alleen de gemeenteraad zelf bij de uitoefening van zijn bevoegdheden. Dit betekent dat de vastgestelde visie direct werking heeft op het (toekomstig) vast te stellen beleid van de gemeente. De Omgevingsvisie biedt uiteindelijk het inhoudelijke kader voor het andere gemeentelijke instrument; het Omgevingsplan. Ook dit instrument is nieuw, en maakt onderdeel uit van de nieuwe Omgevingswet. In het Omgevingsplan staat precies beschreven wat er wel of niet mogelijk is in de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente en is de opvolger van de bestemmingsplannen.

In de Omgevingsvisie wordt uitgelegd waarom deze ruimtelijke keuzen worden gemaakt. Ook biedt de Omgevingsvisie de samenhangende inhoudelijke basis voor inzet van juridische, financiële of andere instrumenten (convenanten, marketing, subsidiëring, handhaving, voorlichting etc.), om de in de visie vastgelegde beleidsdoelen na te streven. Samengevat is de Omgevingsvisie het fundament onder het omgevingsbeleid van de gemeente.

De memorie van toelichting van de Omgevingswet zegt het volgende:

‘De Omgevingsvisie beschrijft beelden van de gewenste toekomst van de fysieke leefomgeving, en brengt strijdige of juist meekoppelende ontwikkelingen met elkaar in verband.’

Uit de wettekst zelf:

Artikel 3.2:

- *beschrijving hoofdlijnen kwaliteit fysieke leefomgeving*
- *hoofdlijnen voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud grondgebied*
- *hoofdzaken voor fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid*

Omdat dit een nieuw instrument is, zullen we gedurende het ontwikkeltraject van de Omgevingsvisie steeds toetsen in hoeverre we voldoen aan de hierboven gestelde eisen en bedoelingen van de wet.

1.3 Doel

Het doel is te komen tot één compacte en beeldende, breed gedragen Omgevingsvisie, waarin zowel gebiedsgericht als themagericht accenten en prioriteiten worden gelegd voor de kwaliteit en functies van de verschillende gebieden binnen de gemeente Waalre.

Deze integrale Omgevingsvisie geeft richting aan de gewenste ontwikkelingen en nodigt partners en inwoners uit om te investeren in Waalre. De Omgevingsvisie is de visie voor de lange termijn¹ en levert de (ruimtelijke) agenda voor de gemeente voor de middellange termijn². Tegelijkertijd zijn de volgende doelen vanuit het “maken van de Omgevingsvisie” relevant:

- de samenleving (inwoners, ondernemers en partners) wordt nog beter betrokken, niet alleen bij de totstandkoming van de visie, maar ook bij de uitvoering en vormgeving van onze leefomgeving;
- nog meer dan nu integraal samen te werken om te komen tot één samenhangende visie.

1.4 Leeswijzer

Na de voorgaande inleiding worden in hoofdstuk 2 de kaders en uitgangspunten geschetst die richting geven aan het traject om te komen tot de Omgevingsvisie Waalre. Hoofdstuk 3 gaat in op participatie en de leidende principes in het participatieproces. In hoofdstuk 4 wordt de concrete werkwijze om tot de Omgevingsvisie te komen geschetst. Daarin is aandacht voor de verschillende beheeraspecten tijd, geld, organisatie, vorm, inhoud (kwaliteit) en informatie.

¹ Lange termijn = Waalre in 2050.

² Middellange termijn = Waalre tussen 2020-2030.

2. Kaders & Uitgangspunten

Zowel het Rijk als de Provincie zijn al vergevorderd bij de ontwikkeling van de nationale en provinciale Omgevingsvisies. Beide vormen belangrijke inhoudelijke kaders voor de ontwikkeling van de Omgevingsvisie in Waalre. Dat geldt ook voor de afspraken en beleidsdocumenten binnen de Metropoolregio Eindhoven en het Stedelijk Gebied Eindhoven. Ook het bestaande gemeentelijke beleid dat als vertrekpunt geldt, wordt binnen de kaders beschreven.

Daarnaast staan in dit hoofdstuk de uitgangspunten uit het Startdocument Omgevingswet Waalre benoemd aangevuld met de uitgangspunten voor het traject om te komen tot een Omgevingsvisie.

2.1 Kaders Rijk

Het Rijk stelt momenteel een nieuwe nationale Omgevingsvisie op, afgekort de NOVI. De druk op onze leefomgeving vraagt om een voortdurende afweging van verschillende belangen, ook op Rijksniveau. De vier strategische opgaven die het Rijk in een samenhangende aanpak wil vertalen in de NOVI zijn:

- Naar een duurzaam en concurrerende economie
- Naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving
- Naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving
- Naar een waardevolle leefomgeving.

De Nationale Omgevingsvisie heeft geen directe juridische werking voor het Waalrese beleid. Wel relevant voor Waalre is welke keuzes gemaakt gaan worden in de NOVI, ten aanzien van de eigen Waalrese strategische doelen, de bereikbaarheid van (banen voor) het stedelijk gebied Eindhoven en de opstap naar financieringen vanuit het Rijk. Met andere woorden, het nationale beleid is sterk richtinggevend voor onze samenwerkingsagenda met het Rijk en de lobby vanuit de Brainportregio.

Juni 2019 wordt de ontwerp-NOVI gelanceerd. Het streven is om eind 2019 de eerste Nationale Omgevingsvisie vast te stellen.³

2.2 Kaders provincie

In december 2018 is de Brabantse Omgevingsvisie vastgesteld door Provinciale Staten. De provinciale Omgevingsvisie focust zich op vier grote maatschappelijke opgaven waar de provincie met alle Brabanders aan wil werken. Te weten:

- Slimme netwerkstad: een stedelijk netwerk met een excellent vestigingsklimaat.
- Brabant Klimaatproof: een robuust watersysteem.
- Concurrerende duurzame economie: circulaire economie die duurzaam omgaat met grondstoffen.
- Brabantse energietransitie: meer zonne- en windenergie.

De Brabantse Omgevingsvisie is tot stand gekomen na een interactief proces waarbij alle Brabantse betrokken partijen tijdens de 'Tour de Brabant' zijn betrokken. De strategische keuzes uit de Omgevingsvisie worden eerst in een interim Omgevingsverordening doorvertaald in provinciale regels op het gebied van de fysieke leefomgeving. De interim verordening is relatief beleidsarm en wordt waarschijnlijk rond de zomer van 2019 vastgesteld. Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de definitieve Omgevingsverordening vastgesteld. Daarin worden zowel aanpassingen vanwege de Omgevingswet meegenomen, als ook beleidswijzigingen gebaseerd op programma's. Het streven is om in november 2020 de definitieve Omgevingsverordening vast te stellen.

2.3 Regionale kaders

Waalre ligt in de regio Zuidoost-Brabant. Binnen deze dynamische regio wordt op verschillende niveaus, binnen verschillende gremia en op verschillende thema's door gemeenten samengewerkt. Zoals ook opgenomen in de

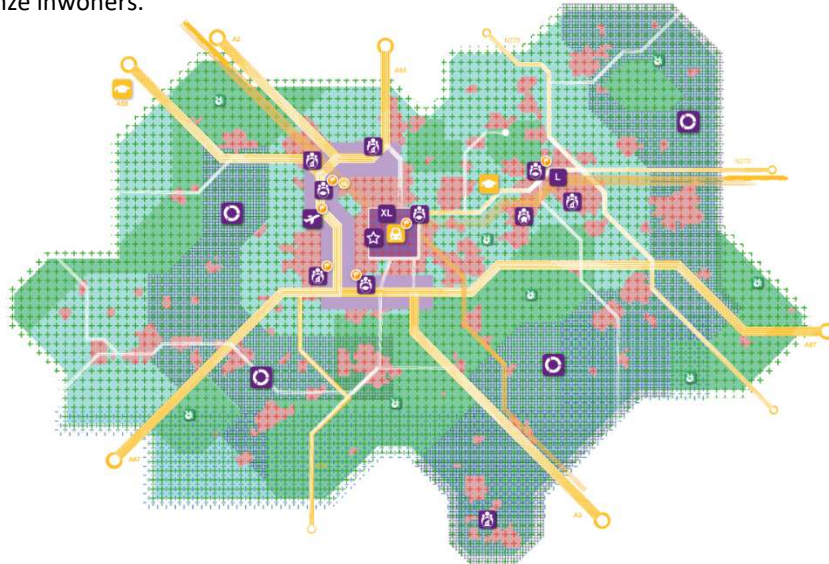
---

³ Deze zin zal in de definitieve versie ter vaststelling aan de gemeenteraad in september 2019 worden aangepast naar de status van de NOVI op dat moment.

Toekomstvisie De Kracht van Waalre ligt onze regionale oriëntatie op de Metropoolregio Eindhoven en het Stedelijk Gebied Eindhoven. De afspraken binnen deze samenwerkingsverbanden vormen inhoudelijke kaders voor de te ontwikkelen Omgevingsvisie.

Metropoolregio Eindhoven

Zuidoost-Brabant heeft zich de laatste jaren ontwikkeld tot een (economische) regio van wereldformaat op het gebied van onder andere hightech en design. Samenwerking en kennisdeling vormen de basis voor de innovatie die de Brainportregio sterk maakt. Dit heeft er onder andere toe geleid dat de Brainportregio Eindhoven door het Rijk is erkend als een van de drie Nederlandse 'mainports'. De 21 gemeenten van de Metropoolregio Eindhoven (hierna: MRE) hebben gezamenlijk de ambitie om onze regio verder te blijven ontwikkelen als economische topregio met een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor onze inwoners.

Strategiekaart uit de Integrale Strategie Ruimte van de MRE

De MRE heeft in 2017 de [Integrale Strategie Ruimte](#) (hierna: ISR) vastgesteld. In het document worden de ambities, prioriteiten en (gebieds-)accenten van de MRE geschetst en worden vraagstukken en opgaven die met andere partijen samen worden opgepakt geagendeerd. Hiertoe zijn ambities benoemd op onder meer het gebied van:

- Energie
- Innovatie
- Verbondenheid.

Deze ambities zijn in de ISR nader uitgewerkt in verschillende thema's. Binnen deze strategie zijn ook per subregio, zoals het Stedelijk Gebied Eindhoven waartoe de gemeente Waalre behoort, accenten benoemd. De ISR heeft als input gediend voor de Brabantse Omgevingsvisie en vormt één van de vertrekpunten voor de Omgevingsvisie in Waalre.

Regionale Energie Strategie

De 21 gemeenten van de Metropoolregio Eindhoven hebben de opdracht om samen een Regionale Energiestrategie (RES) op te stellen. In de RES wordt o.a. vastgelegd hoe de regio de opgaven voor het opwekken van duurzame energie gaat realiseren. De afspraken in de RES over bijvoorbeeld de grootschalige opwekking van energie, hebben invloed op ruimtelijk en planologisch beleid, en omgekeerd.

Het opstellen van de RES is gebonden aan krappe termijnen. De ontwikkeling van de RES loopt grotendeels parallel met de ontwikkeling van de Waalrese Omgevingsvisie en komt eveneens middels een participatieproces tot stand. De opgave van de RES vraagt om een zorgvuldige integrale ruimtelijke afweging en kan daarom niet los worden gezien van de keuzes die gemaakt worden in de Omgevingsvisie. Een goede afstemming tussen het proces van de RES en van de Omgevingsvisie is daarom van belang. De RES bepaalt uiteindelijk de taakstellende opgave voor het thema 'Energie' en in de Omgevingsvisie wordt deze opgave ruimtelijk doorvertaald.

Stedelijke Gebied Eindhoven

Waalre maakt onderdeel uit van het Stedelijk Gebied Eindhoven (9 gemeenten).

In het Samenwerkingsakkoord 2018 – 2025 wordt het Stedelijk Gebied Eindhoven als een City of Villages beschreven. “City staat voor onze gezamenlijke kracht als hart van Brainport Eindhoven, met de dynamiek die daarbij hoort. Deze City is opgebouwd uit tal van bouwstenen: de dorpen en wijken, de stadscentra van Eindhoven en Helmond en gemeenschappen (de Villages) binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven. Iedere Village heeft een eigen functie ten dienste van het geheel. Die City of Villages kent geen harde grenzen, maar vormt door de onderlinge maatschappelijke en fysieke verbindingen geografisch een herkenbare eenheid. Dat volgt ook uit de historie, waarin de huidige dynamiek tussen steden en meer landelijke gemeenten is geworteld. In een deel van de City of Villages borrelt en bruist het stevig. Veel inwoners van onze gemeenten werken hier, de economie is er booming, de gemeenschap heeft veel internationale kenmerken, de dynamiek is hoog en we huisvesten wereldspelers en kennisinstellingen in de high-tech, maak- en designindustrie. In andere delen van de City of Villages borrelt en bruist het gemoedelijker. Het is er goed toeven, wonen en recreëren”.

In de toekomstvisie De Kracht van Waalre heeft Waalre al eerder onze positionering hierin bepaald: “Waalre als beste woongemeente in het Zuiden heeft een unieke toegevoegde waarde (allure en ambiance) in Brainport verband voor de regio. Waalre is als het ware de ‘Living Room van Brainport’ en in die zin dus complementair aan de Living Labs van Brainport.

Het Stedelijk gebied kent twee speerpunten die als volgt zijn beschreven in het Samenwerkingsakkoord: “Investeren in en bouwen aan *Quality of life* is ons eerste speerpunt. Dat vraagt om een prettig en gezond leefklimaat en betrokkenheid en verantwoordelijkheid van alle inwoners. Ieder mens doet ertoe en kan op zijn of haar eigen manier bijdragen én profiteren. Of je nu bezoeker bent, inwoner, internationale kenniswerker, student of ondernemer. Gezonde, aantrekkelijke wijken en dorpen en *Quality of Life* zijn verbonden met een bloeiende economie. We gaan daarbij voor duurzame groei om de generaties na ons ook een prettig leven te garanderen. *Economic Welfare* is dan ook ons tweede speerpunt”.

Momenteel wordt binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven gewerkt aan de actualisatie van de Gebiedsvisie Brainport City. De strategische keuzes en ambities uit deze gebiedsvisie vormen één van de kaders voor de Waalrese Omgevingsvisie.

Een andere bouwsteen voor de Omgevingsvisie vanuit het Stedelijk Gebied Eindhoven is de regionale Visie op Wonen. Deze regionale visie wordt gelijktijdig met deze startnotitie Omgevingsvisie Waalre behandeld in de gemeenteraadsvergaderingen van 3 en 17 september 2019.

2.4 Kaders gemeente Waalre

Onze strategische ruimtelijke koers vertrekt niet vanuit het “niets”. Zoals bij het ‘Startdocument Omgevingswet Waalre’ door de gemeenteraad als uitgangspunt is vastgesteld is bestaand beleid het vertrekpunt bij de visieontwikkeling en de gesprekken daaromtrent. Dit houdt niet in dat er niets anders mag, kan of moet. Wel dat de aanleiding en de afgewogen keuzes uit het verleden een startpunt vormen.

De bouwstenen zijn veelal tot stand gekomen na uitgebreide participatieprocessen. In het proces moet blijken welke beleidstukken in zijn geheel of gedeeltelijk als bouwstenen gaan dienen voor de Omgevingsvisie. Hieronder staan de verschillende gemeentelijke bouwstenen benoemd, met daarachter het jaar waarin deze zijn of worden vastgesteld:

- Waalres Akkoord 2018-2022 (2018)
- Toekomstvisie Waalre 2020 (2005)
- Gebiedsvisie Waalre Noord (2007)
- Gebiedsvisie Westrand Waalre (2007)
- Beleidsnota Monumenten (2008)
- Centrumvisie Waalre-Dorp (2012)
- Structuurvisie 'Focus op Waalre' (2013)
- Welstandsnota Waalre (2013)
- Toekomstvisie De Kracht van Waalre (2016)
- Gebiedsvisie 't Hazzo en omgeving (2017)
- Ambitiekaart Dommeldal-De Hogt (2017)
- Speelruimtebeleid 2017-2025 (2017)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 (2018)
- Integraal Veiligheidsplan De Kempen 2018-2022 (2018)
- Nota van uitgangspunten Duurzaam door Waalre Eindhoveneweg en Traverse (2018)
- Nota van uitgangspunten Vitaal Dorpshart Aalst (2018)
- Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2019-2022 (2019)
- Strategische visie op werklocaties (2019)
- Visie op Goed Wonen (2019 - in ontwikkeling)
- Groenbeleidsplan (2019 - in ontwikkeling)
- Visie op Toerisme & Recreatie (2020 - in ontwikkeling)

De Omgevingsvisie moet antwoord geven op de vraag hoe we met onze gekozen strategische doelen uit het bestaand beleid om willen gaan op de middellange termijn. Zijn ze nog steeds relevant, en worden ze gedragen door onze inwoners en partners in de gemeente? Is er voor de middellange termijn aanleiding om de koers bij te stellen of te verleggen? En waar zijn er conflicterende beleidskeuzes gemaakt in het verleden en dient in de Omgevingsvisie een strategisch antwoord te worden gegeven?

2.5 Uitgangspunten

Naast de hiervoor genoemde inhoudelijke kaders waar bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie rekening mee gehouden moet worden, is een aantal uitgangspunten leidend bij de totstandkoming. Enerzijds zijn dit de uitgangspunten vastgesteld bij het 'Startdocument Omgevingswet Waalre', anderzijds staan in deze paragraaf een aantal uitgangspunten geformuleerd voor het opstellen van de Omgevingsvisie.

2.5.1 Uitgangspunten Startdocument

In het 'Startdocument Omgevingswet Waalre' staan de uitgangspunten voor de verdere implementatie van de Omgevingswet in Waalre opgenomen. Bij het vaststellen van het Startdocument op 4 december 2018 heeft de gemeenteraad expliciet de volgende uitgangspunten vastgesteld:

1. *De Omgevingswet is een vliegwiel voor 'De Kracht van Waalre'*: samenwerking als gelijkwaardige partners met inwoners, belangengroepen en bedrijven is het vertrekpunt.
2. *Bouwstenen in plaats van blanco canvas*: bestaand beleid is vertrekpunt bij de visieontwikkeling en de gesprekken daaromtrent. Dit houdt niet in dat er niets anders mag, kan of moet. Wel dat de aanleiding en de afgewogen keuzes uit het verleden een startpunt vormen.
3. *De gemeente draagt zorg voor de rechtsbescherming en rechtsgelijkheid van haar inwoners*: meer flexibiliteit betekent zeker niet dat we onze kernwaarden en de minder zelfredzame bewoners niet langer willen beschermen. De gemeente bewaakt de balans tussen het algemene en individuele belang.
4. *Regionale verbinding*: we gaan met de gemeenten Best en Veldhoven verkennen hoe we de implementatie van de Omgevingswet, op onderdelen, gezamenlijk kunnen oppakken.

5. *Verwevenheid ruimtelijk, sociaal en economisch domein*: we zoeken de verbinding tussen de verschillende domeinen met als doel een fysieke leefomgeving waar het fijn wonen, werken en recreëren is.
6. *Participatie is maatwerk*: binnen zowel het implementatieproces van de Omgevingswet als bij plan- en vergunningstrajecten onder de nieuwe Omgevingswet kunnen wij als gemeente een andere rol innemen ten aanzien van het participatieproces.
7. *We staan open voor een veranderende rol tussen raad en college*: de Omgevingswet heeft gevolgen voor de rolverdeling tussen raad en college. We verkennen in 2019 en 2020 werkenderwijs nieuwe rollen en maken op basis van die ervaringen keuzes en samenwerkingsafspraken.

2.5.2 Uitgangspunten proces Omgevingsvisie

De zeven hiervoor genoemde uitgangspunten uit het Startdocument gelden ook als basis voor de Omgevingsvisie. Daarnaast zijn er bij het opstellen van de Omgevingsvisie specifiek een viertal uitgangspunten op procesniveau, die we als volgt omschrijven:

8. *De omgevingsvisie is een visie waar onze inwoners en andere belanghebbenden zich in herkennen*. De uitkomsten uit eerdere participatieprocessen rondom de Visie op Goed Wonen, de Groenvisie etc. worden in dit proces meegenomen.
9. *De Omgevingsvisie is een visie waar de raad en het College zich in herkennen, door een actieve betrokkenheid tijdens het proces*.
10. *Er wordt aansluiting gezocht bij de provinciale en regionale afspraken*: de afspraken gemaakt op provinciaal en regionaal niveau vormen de kaders (zie paragraaf 2.2 en 2.3) waar de Omgevingsvisie op aansluit.
11. *De rol van de gemeente wordt gebiedsgericht en themagericht uitgewerkt*: we gebruiken het Omgevingsvisietraject om de veranderende rolverhouding tussen overheid en samenleving en wat partijen in de samenleving van elkaar en de overheid verwachten, te bespreken en de uitkomsten daarvan vast te leggen in de visie.

2.5.3 Uitgangspunten inhoud Omgevingsvisie

Naast de uitgangspunten voor het proces om te komen tot een Omgevingsvisie, benoemen we ook een viertal leidende principes voor de verdere uitwerking van de inhoud van de Omgevingsvisie:

12. *De Omgevingsvisie wordt zo vorm gegeven dat de inwoners, bedrijven en maatschappelijk organisaties worden uitgedaagd en uitgenodigd om met initiatieven en vernieuwende ideeën te komen*: Initiatieven liggen dus niet per definitie bij de overheid, maar juist ook bij de omgeving.
13. *Er wordt samen met Veldhoven en Best een paragraaf over de positionering in de regio opgesteld en deze wordt opgenomen in de Omgevingsvisie*.
14. *De Omgevingsvisie wordt niet een optelsom van beleidsuitspraken maar een goed voorbereid en gedragen instrument waarin heldere keuzes zijn gemaakt*: niet van alles een beetje maar heldere kaders voor het opstellen van het Omgevingsplan. Hierbij gaat het om een balans tussen de ambities rondom de fysieke leefomgeving op hoofdlijnen en voldoende houvast voor de vertaling in een Omgevingsplan en Programma's.
15. *In de Omgevingsvisie maken we keuzes over de inzet van het instrument 'Programma'*: een compacte en beeldende visie betekent een visie op hoofdlijnen. In de Omgevingsvisie wordt per thema en gebied benoemd wat voor de middellange termijn wordt uitgewerkt in Programma's.

3. Participatie

Participatie is voor Waalre een belangrijk onderdeel van de Omgevingsvisie. We benutten het Omgevingsvisietraject om de veranderende rolverhouding tussen overheid en samenleving en wat partijen in de samenleving van elkaar en van de overheid verwachten, te doorleven, beleven en vast te leggen.

In dit hoofdstuk wordt een inleiding op participatie in de Omgevingswet gegeven, schetsen we de leidende principes bij het participatietraject en leggen we de voorkeursrol van de gemeente binnen het participatietraject vast evenals het minimale niveau van participatie.

3.1 Participatie bij totstandkoming

Belangrijke pijler in de Omgevingswet, maar ook in de gemeentelijke aanpak rondom de Omgevingsvisie, is participatie. De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie om tijdig belangen en meningen van stakeholders inzichtelijk te maken. Daarom zijn in de Omgevingswet en in het Omgevingsbesluit expliciet regels over participatie opgenomen.

In de Omgevingswet wordt onder participatie verstaan: *“het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden (...) bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit”*. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden.

In het Omgevingsbesluit is dit verder uitgewerkt en worden daadwerkelijk regels gesteld om participatie te waarborgen. Voor de Omgevingsvisie is hiervoor een zogenaamde motiveringsplicht opgenomen. Het bevoegd gezag, in dit geval dus de gemeente, moet in de Omgevingsvisie aangeven hoe de omgeving bij de voorbereiding en totstandkoming van het besluit is betrokken. Daarnaast moet worden aangegeven wat de gemeente met de resultaten heeft gedaan.

Artikel 10.7 Omgevingsbesluit (motiveringsplicht vroegtijdige publieksparticipatie omgevingsvisie):

Bij het vaststellen van een omgevingsvisie wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.

De wetgever vindt het belangrijk dat burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties invloed kunnen uitoefenen op de Omgevingsvisie. De overheid mag zelf weten hoe zij daar invulling aan geeft. Wie een gemeente bij de vroegtijdige participatie betreft, hangt af van het type Omgevingsvisie: de aard, de omvang en invloed op de fysieke leefomgeving. De wetgever heeft de gemeente verder de vrijheid gegeven eigen keuzes te maken voor de inrichting van het participatieproces. De keuze wie, op welke wijze en op welk moment wordt betrokken bij het opstellen van de Omgevingsvisie vergt maatwerk. Er is echter wel een aantal leidende principes te benoemen die we kunnen gebruiken bij het vormgeven van het participatietraject rondom de Omgevingsvisie.

3.2 Leidende principes

De visie zal gezamenlijk ontwikkeld worden door verschillende gesprekken en open discussies te voeren met raadsleden, inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Zodat een Omgevingsvisie ontstaat waar inwoners en partners van de gemeente zich verbonden mee voelen en zich in herkennen. De inzet is om een zo groot mogelijk draagvlak en vertrouwen te creëren in het proces en het resultaat.

De Omgevingsvisie is niet het eindpunt van de participatie, maar een begin om in een andere rolopvatting en samenwerking tussen inwoners en de gemeente de leefomgeving verder vorm te geven. We hanteren bij het participatieproces de volgende vier leidende principes:

1. We bieden ruimte en durven los te laten

Het participatieproces wordt zo ingericht dat inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden volop de ruimte krijgen om mee te denken en mee te praten over de inhoud van de Omgevingsvisie. Insteek is ook om meer ruimte te bieden voor initiatieven die bijdragen aan de uitgangspunten van de Omgevingsvisie. Bij burgerparticipatie is het van belang om een balans te vinden tussen de belangen van bewoners en de rol die de gemeente als overheid heeft.

Voorafgaand aan het participatietraject voor inwoners, ondernemers en andere betrokken partijen moet bekend zijn hoe het proces loopt tot en met de besluitvorming. Daarbij moet duidelijk zijn welke rol zij vervullen en hoe alle belangen worden gewogen in de totstandkoming van de uiteindelijke Omgevingsvisie. Door vooraf een helder proces en goede afspraken te maken, voorkomen we verkeerde verwachtingen. Daarbij zoeken we ook zoveel mogelijk de balans tussen de belangen. Tegelijkertijd zal niet iedereen zijn belang voldoende terugzien in het resultaat. Dan is het belangrijk dat het proces en het afwegingskader voor iedereen vooraf duidelijk was, zodat we de keuzes goed kunnen uitleggen. Omdat we al veel actueel bestaand beleid hebben dat als basis dient voor de Omgevingsvisie betekent dit dat we in de gesprekken helder moeten zijn waar de ruimte ligt om nog in te vullen. In paragraaf 3.3 staat de voorkeursrol van de gemeente opgenomen in het participatieproces om te komen tot een Omgevingsvisie. In paragraaf 3.4 staat het minimale niveau van participatie bij het tot stand komen van de Omgevingsvisie opgenomen.

2. We willen het samen doen (en iedereen de kans geven om mee te denken en praten)

Iedereen krijgt gedurende het proces van totstandkoming Omgevingsvisie de kans om mee te denken en mee te praten. We spannen ons extra in om ook diegenen te bereiken die niet snel hun stem laten horen. Voor het participatietraject van de Omgevingsvisie is het belangrijk om goed de doelgroepen te bepalen die een plaats in het traject krijgen. Verschillende doelgroepen vereisen immers om een andere benadering. Per doelgroep worden andere instrumenten ingezet. Hierbij experimenteren we met nieuwe vormen. Voor het bepalen van de doelgroepen maken we een onderscheid in de verschillende rollen die partijen in de gemeente hebben. Hierbij maken we een verdeling op basis van de rollen 'meebeslissen', 'meewerken', 'meedenken' en 'meeweten'. Deze verschillende rollen vragen per rol ook een verschillende mate van betrokkenheid bij het traject van de Omgevingsvisie

Bij de keuze van participatiemiddelen staat toegankelijkheid centraal. We maken steeds een vertaling naar wat bepaalde keuzes betekenen voor de eigen directe leefomgeving. Door het gebruik van creatieve en laagdrempelige werkvormen en visualisatie van vraagstukken worden complexe vraagstukken op een eenvoudige manier gepresenteerd, zodat zoveel mogelijk inwoners in staat zijn mee te denken en mee te praten.

3. We sluiten aan bij de leefwereld van onze inwoners

In de participatie ligt de focus op een gebiedsgerichte aanpak. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij de leefwereld van de gebruikers van de fysieke leefomgeving en zoeken in de participatiemomenten naar natuurlijke momenten waarop inwoners, maatschappelijke organisaties of ondernemers samenkomen. Daarnaast kunnen verschillende doelgroepen ook nog thematisch meewerken aan of meedenken over de Omgevingsvisie. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de thema's energie, veiligheid en gezondheid. Ook kan het gaan om specifiek te benaderen doelgroepen, zoals bijvoorbeeld jongeren. De ingezette doorontwikkeling van de interne organisatie en de ontwikkelingen rondom de Omgevingswet vragen beiden om nog meer vanuit de leefwereld van onze inwoners te denken en te werken. Ambtenaren worden ondersteund in hun veranderende rol en kunnen dit toepassen in het traject van de Omgevingsvisie.

4. We verbinden de online en offline dialoog

In de huidige maatschappij vindt de communicatie tussen de overheid en de belanghebbenden steeds minder op "klassieke" wijze plaats. Veel informatie-uitwisseling tussen overheid en belanghebbenden vindt immers op digitale wijze plaats. Om de hierboven beschreven doelgroepen zo breed mogelijk te kunnen bereiken zal voor de participatie rondom de Omgevingsvisie dan ook een mix van (vernieuwende) instrumenten worden gebruikt. Hierbij is het van belang om én fysiek en persoonlijk met mensen de dialoog aan te gaan, maar ook online middelen in te zetten. Ook het betrekken van het online inwonerspanel met zo'n 800 inwoners kan hiervoor benut worden.

Door offline en online instrumenten naast elkaar te gebruiken, bereiken we een zo breed mogelijk doelgroep. Belangrijk notie daarbij is ook dat online andere doelgroepen kunnen worden bereikt, zoals bijvoorbeeld jongeren. Hierbij kan ook worden geëxperimenteerd met nieuwe, innovatieve online instrumenten. De lessen uit de participatietrajecten ten behoeve van het groenbeleidsplan en de Visie op Goed Wonen nemen we mee in de keuze voor het inzetten van verschillende participatie instrumenten.

3.3 Voorkeursrol gemeente

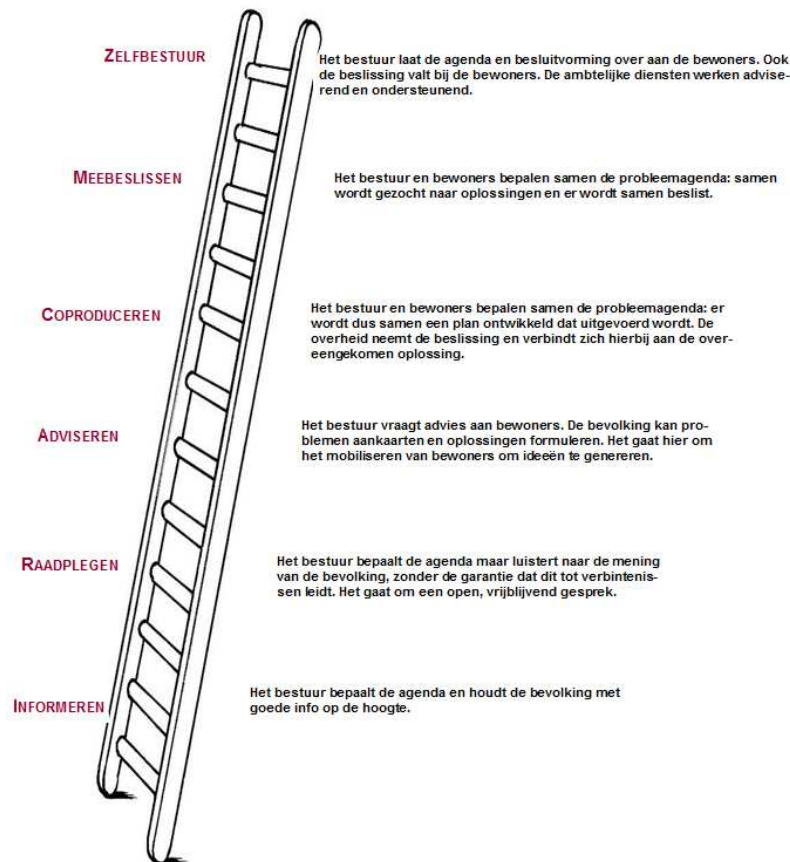
Bij verschillende ontwikkelingen/initiatieven kunnen wij als gemeente een andere rol innemen ten aanzien van het participatieproces. Het gaat hierbij om de volgende rollen:

Rol	Omschrijving	Voordelen	Aandachtspunten
1. Loslaten	De gemeente heeft geen rol in het participatietraject. De initiatiefnemer geeft het traject zelf vorm en voert het participatietraject geheel zelf uit.	<ul style="list-style-type: none"> • geen ambtelijke kosten • past in de lijn van de terugtrekkende overheid en het 'overlaten' aan de samenleving 	<ul style="list-style-type: none"> • ontwikkelingen zonder invloed op de omgeving komen vrijwel niet voor • kans groot dat participatie niet op juiste wijze / zorgvuldig wordt uitgevoerd • processen kunnen langer duren: geen draagvlak
2. Stimuleren	De gemeente laat de uitvoering hiervan bij de initiatiefnemer. Deze wordt door de gemeente op weg geholpen met een voorbeeld en formats. De gemeente heeft zelf geen actieve rol.	<ul style="list-style-type: none"> • past in de lijn van de terugtrekkende overheid en het 'overlaten' aan de samenleving • minder ambtelijke kosten 	<ul style="list-style-type: none"> • kans groot dat participatie niet op juiste wijze / zorgvuldig wordt uitgevoerd • processen kunnen langer duren: geen draagvlak
3. Faciliteren	De gemeente heeft een adviserende rol richting de initiatiefnemer en borgt dat de participatie op een goede manier plaatsvindt. De gemeente stelt randvoorwaarden en eisen.	<ul style="list-style-type: none"> • de kans is groter dat participatie op een juiste wijze wordt uitgevoerd. Dit vergroot de kans op draagvlak en daarmee kortere procedures 	<ul style="list-style-type: none"> • hoge ambtelijke kosten
4. Regisseren	De gemeente neemt het participatietraject volledig op zich.	<ul style="list-style-type: none"> • gemeente houdt volledig regie • de kans is groter dat participatie op een juiste wijze wordt uitgevoerd. Dit vergroot de kans op draagvlak en daarmee kortere procedures 	<ul style="list-style-type: none"> • hoge ambtelijke kosten • niet in lijn met de huidige tendens van de terugtrekkende overheid • bij particuliere initiatieven verschuift het eigenaarschap van de samenleving naar de overheid

De rollen van de gemeente kunnen gedurende de implementatie van de Omgevingswet veranderen; er is geen harde scheidslijn. Om in de relatief korte ontwikkelingsperiode (tijdsspanne van 15 maanden) de Omgevingsvisie te realiseren en grip te houden op het participatieproces is de voorkeursrol van de gemeente in het traject 'regisseren'.

3.4 Niveau van participatie

Participatie is maatwerk! De rol van de gemeente in het participatieproces is afhankelijk van het initiatief, zoals in de voorgaande paragraaf beschreven. Naast de voorkeursrol zijn er verschillende vormen van participatie volgens de 'ladder van participatie':

Figuur 1 De Ladder van Participatie

In overeenstemming met de gemeenten Best en Veldhoven zet Waalre in op 'adviseren' als minimale niveau van participatie in het Omgevingsvisietraject. Dat betekent dat inwoners en partners ideeën en oplossingen genereren voor een goed advies binnen een beleidsthema. De regierol die we als gemeente in deze moeten nemen is om inwoners en partners te betrekken om hun ideeën te generen, problemen aan te kaarten en oplossingen te formuleren. Het ontsluiten van de maatschappelijke denkkraft. En hen ook bewust maken van hun veranderende rol.

4. Plan van Aanpak

In de vorige hoofdstukken is beschreven wat het doel is van het ontwikkelproces van de Omgevingsvisie, hoe de context eruit ziet en binnen welke kaders en met welke uitgangspunten we toewerken naar de Waalrese Omgevingsvisie. Ook is stilgestaan bij participatie binnen het ontwikkelproces.

Maar wat gaan we doen om dit uiteindelijke doel, een breed gedragen Omgevingsvisie Waalre, te bereiken? Hoe werken we samen met Best en Veldhoven? Wie zijn de stakeholders bij deze opgave? Welke fases doorloopt het traject? Wat is het tijdsplan, hoeveel middelen zijn er voor handen en hoe wordt de gemeenteraad betrokken? Op al deze vragen wordt het antwoord in dit hoofdstuk gegeven.

4.1 Samenwerking Best-Veldhoven-Waalre

Bij het vaststellen van het Startdocument Omgevingswet Waalre is als één van de uitgangspunten vastgesteld dat de samenwerking met de gemeenten Best en Veldhoven verder wordt verkend. Inmiddels is de samenwerking verder verkend en werken de drie gemeenten sinds januari 2019 in een gezamenlijk programma aan het implementatieproces. In verschillende projecten wordt samengewerkt aan deze implementatieopgave. Hierbij is ook het opstellen van de Omgevingsvisie een project dat gezamenlijk wordt opgepakt.

Het is niet de bedoeling om één Omgevingsvisie voor de drie gemeenten op te stellen, maar voor elke gemeente wordt een eigen Omgevingsvisie opgesteld. De procedure om te komen tot een Omgevingsvisie en de vorm van de Omgevingsvisie zal echter wel zoveel mogelijk gelijk zijn. Dit laat onverlet dat elke gemeente haar eigen problematieken, belangen en ambities heeft. Dat per gemeente uiteindelijk dan ook inhoudelijk andere keuzes worden gemaakt in de Omgevingsvisie is dan ook goed denkbaar.

Binnen de samenwerking van de drie gemeenten in het traject van de Omgevingsvisie hebben de drie gemeenten gezamenlijk tot doel gesteld om voor de zomer van 2020 het participatieproces te hebben afgerond, om vervolgens medio eind 2020 de Omgevingsvisie vast te stellen. De samenwerking is gericht op de synergievoordelen om samen:

- snel de inhoud van alle relevante wet- en regelgeving te doorgronden;
- kosten van adviseurs, communicatie en vormgeving te delen;
- te leren van elkaar en met elkaar;
- ervaringen te delen en te komen met vernieuwende ideeën.

4.2 Stakeholders

Bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie worden verschillende externe partijen betrokken. Hieronder een weergave van de externe stakeholders (niet limitatief):

- Inwoners van de gemeente Waalre
- Ondernemers(verenigingen)
- Scholen en Schoolbesturen
- Gemeenschapshuizen
- Sport- en recreatieverenigingen
- Belangenorganisaties
- Zorginstellingen
- Woningcorporaties
- Buurgemeenten (Bergeijk, Veldhoven, Valkenswaard, Eindhoven en Heeze-Leende)
- Provincie Noord-Brabant
- Waterschap De Dommel
- Veiligheidsregio Zuidoost Brabant
- Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
- GGD Zuidoost Brabant
- Metropool Regio Eindhoven
- Stedelijk Gebied Eindhoven

Bij iedere fase in het ontwikkelproces wordt een stakeholdersanalyse opgesteld, op basis waarvan het participatie- en communicatietraject vervolgens wordt vormgegeven.

4.3 Fasering implementatietraject

Bij de ontwikkeling van de Waalrese Omgevingsvisie gaan we gebiedsgericht en fasegewijs te werk. Dat houdt in dat we naast themagericht (zoals 'Energie', 'Veiligheid' en 'Gezondheid') op gemeentelijk niveau binnen het ontwikkelproces in vier gebieden te werk gaan, te weten:

- Aalst-kern & Voldijn
- Ekenrooi
- Waalre-dorp
- Het buitengebied

Binnen de gebieden en thema's doorloopt het ontwikkelproces vier fasen:

- **'Dromen'**

In de Droom-fase worden enerzijds toekomstbeelden met de samenleving verder verkend en anderzijds loopt parallel in deze fase een inventarisatie naar het bestaande beleid en de trends & ontwikkelingen.

Toekomstbeelden

In de verkenning naar toekomstbeelden werken we van buiten naar binnen. We beginnen dan ook buiten met ophalen van droombeelden onder inwoners en ondernemers in de gebieden. Wat maakt de identiteit van het gebied? Wat zijn de ambities? En wat willen we behouden, beschermen en/of ontwikkelen? Waar hebben we behoefte aan/wat missen we nu?

In deze fase gaan we actief de gebieden in om het gesprek aan te gaan met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen. In de 'Droom'-fase halen we ook actief online beelden op bij onze inwoners. Deze dromen zijn nodig om vernieuwend te kunnen denken en werken. Buiten liggen namelijk de antwoorden voor de opgaven waarvoor we staan. Naast de inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen gaan we ook actief de toekomstbeelden ophalen bij onze buurgemeenten en onze ketenpartners, zoals de GGD, de Veiligheidsregio, ODZOB en het Waterschap.

Tegelijkertijd worden in deze fase ook de toekomstbeelden opgehaald bij de gemeenteraden, de colleges en de ambtelijke organisaties. Welke opgaven zien zij per gemeente? Wat zijn de dromen voor de middellange en lange termijn voor de gemeente, zowel themagericht als gebiedsgericht?

Inventarisatie beleid & trends

In deze fase wordt eveneens het bestaande beleid geïnventariseerd en geanalyseerd, gemeentelijk beleid, maar ook het beleid van de regio. Wat is de status van ieder beleidsdocument? Kan dit beleid als bouwsteen fungeren voor de omgevingsvisie? Wat zijn de ambities en doelen uit het bestaand beleid? Komen deze overeen, waar is het beleid conflicterend? Middels verschillende sessies worden medewerkers als ook gemeenteraad geconfronteerd met het huidige beleid en daar waar dit elkaar overlapt.

Eenzelfde inventarisatie wordt gedaan naar de trends & ontwikkelingen die van invloed zijn op de toekomst van de fysieke leefomgeving.

Resultaat

De opgehaalde toekomstbeelden worden verwerkt in een 'Droombeelden-document', de inventarisatie en analyse van het bestaand beleid in het document 'Bestaand beleid' en de trends & ontwikkelingen in het document 'Trends & ontwikkelingen'.

Deze drie documenten worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2020 ter informatie aan de gemeenteraden aangeboden.

- **'Denken'**

In de 'Denk'-fase worden de opgehaalde dromen met elkaar geconfronteerd: komen de droombeelden van de inwoners, bestuur en ambtelijke organisatie overeen? Spelen de dromen in op de trends en

ontwikkelingen of zitten hierin tegenstrijdigheden? En hoe verhouden deze dromen en trends / ontwikkelingen zich tot het bestaand beleid?

Op basis van deze confrontatie wordt duidelijk waar keuzes gemaakt moeten worden en waar welke opgaven liggen, themagericht én gebiedsgericht. De opgaven die er liggen, vertalen we naar de fysieke leefomgeving. Dit noemen we de kernopgaven. Deze kernopgaven zijn de opgaven waar we voor staan en waar we een oplossing en aanpak voor moeten formuleren.

In deze fase gaan we weer actief met de verschillende groepen aan de slag die we in de 'droom'-fase ook hebben betrokken: herkennen zij zich in de kernopgaven? Welke opgaven geven zij het meeste prioriteit? Missen we nog kernopgaven, bijvoorbeeld thema's die wettelijk zijn voorgeschreven? Etc.

Resultaat:

De kernopgaven worden geformuleerd in het document 'Kernopgaven' en naar verwachting in het tweede kwartaal van 2020 ter informatie aan de gemeenteraden aangeboden.

• **'Durven'**

In de 'Durf'-fase worden we uitgedaagd om keuzes te maken. De kernopgaven vormen hiervoor de basis. In de kernopgaven komen immers de conflicterende belangen bloot te liggen en zullen hierover keuzes moeten worden gemaakt. De gemeenteraad zal in deze fase dan ook een belangrijke rol vervullen. Deze keuzes zullen betrekking hebben op de gehele gemeente, als ook op bepaalde gebieden en thema's. Om zoveel mogelijk inzicht te geven in de gevolgen van de verschillende keuzes, wordt in deze fase inzichtelijk gemaakt welke keuzes elkaar versterken, maar ook hoe sommige keuzen mogelijk tegenstrijdig zijn. Hierbij kan het voorkomen dat er nader onderzoek uitgevoerd moet worden om de gevolgen van de keuzes goed inzichtelijk te maken. Omdat niet één keuze de juiste keuze zal zijn, worden er meerdere keuzemogelijkheden (met de mogelijke rolverdeling overheid – burger) uitgewerkt. Deze fase resulteert in een keuzedocument waarin de ambities, doelen en keuzen van de kernopgaven zijn geformuleerd.

Resultaat:

Een strategisch 'keuzedocument', welke naar verwachting in het derde kwartaal van 2020 ter vaststelling aan de gemeenteraden wordt aangeboden.

• **'Doen'**

In de 'Doe'-fase staat de Ontwerp-visie en het vaststellen daarvan centraal. We gaan in deze fase allereerst met het opstellen van de ontwerp-visie aan de slag. De basis hiervoor vormt het keuzedocument en de door de gemeenteraad gemaakte keuzes hieromtrent. In deze fase wordt de ontwerp-omgevingsvisie opgeleverd en volgt de formele inspraakprocedure om vervolgens eind 2020 de Omgevingsvisie gereed te hebben om vastgesteld te kunnen worden in de gemeenteraad.

In alle hiervoor beschreven fasen betrekken we op verschillende manieren inwoners, ondernemers, maatschappelijke partijen en stakeholders bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie. Hierbij zetten we in op vormen van participatie die hun meerwaarde al hebben bewezen, als ook op nieuwe en innovatieve manieren om verschillende doelgroepen te bereiken. Over de in te zetten vormen van participatie wordt bij iedere fase een communicatie- en participatieplan opgesteld. Omdat de vraag- en doelstellingen per fase anders zijn, vraagt iedere fase om een eigen aanpak.

In alle hiervoor beschreven fasen betrekken we op verschillende manieren inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie. Hierbij zetten we in op vormen van participatie die hun meerwaarde al hebben bewezen, als ook op nieuwe en innovatieve manieren om verschillende doelgroepen te bereiken.

Over de in te zetten vormen van participatie wordt bij iedere fase een communicatie- en participatieplan opgesteld. Deze plannen komen tot stand na afstemming met de Klankbordgroep van De Kracht van Waalre. Deze klankbordgroep fungeert ook als klankbord voor de gemeente als het gaat om de resultaten van iedere fase in het Omgevingsvisietraject.

4.4 Gemeenteraad

In het visieontwikkelingstraject wordt de gemeenteraad actief betrokken en geïnformeerd. In de beeldvormende werksessies over de Omgevingswet die ieder kwartaal worden georganiseerd voor de gemeenteraad zal aandacht worden besteed aan de Omgevingsvisie.

Naast deze beeldvormende themabijeenkomsten over de Omgevingswet zal in iedere fase van het proces van de Omgevingsvisie een sessie over dat onderdeel plaatsvinden. Hierbij is het de insteek om de sessies voor de drie gemeenteraden van Best, Veldhoven en Waalre gezamenlijk te organiseren. Ook wordt bij de sessies voor inwoners de gemeenteraad uitgenodigd. Bij de afsluiting van iedere fase worden één of meerdere documenten opgeleverd om de gemeenteraad geïnformeerd en betrokken te houden bij de voortgang van het proces.

4.5 Vorm en inhoud visie

Gezien de korte tijdsspanne van 15 maanden om te komen tot een ontwerp-Omgevingsvisie is het in deze fase al van belang om een gezamenlijk beeld vast te leggen over de vorm van het uiteindelijke eindproduct. Zoals in het doelstelling in paragraaf 1.3 omschreven is een 'compacte' en 'beeldende' visie het einddoel. Ook willen we een 'digitaal ontsloten' visie. Hieronder staat wat we daarmee ambiëren:

Vorm

- **Compact:** iedereen kent de dikke, logge beleidsrapporten welke niet goed leesbaar zijn en uiteindelijk vaak in de la belanden. Dit willen we voorkomen met deze omgevingsvisie. De visie is een compact boekwerk en geeft een compact overzicht wat de basis is van de beleidskeuzes voor de ontwikkelrichtingen per gemeente.
- **Beeldend:** het eindproduct bestaat voor een groot deel bestaan uit beelden i.p.v. lappen tekst. Dit zijn beelden in verschillende vormen: van foto's en verbeeldingen tot kaartmateriaal en infographics.
- **Digitaal ontsloten:** In het huidige digitale tijdperk, is het essentieel dat de nieuwe omgevingsvisies goed digitaal worden ontsloten. Hierbij is het streven om de lezers via innovatieve digitale vormen op een eenvoudige wijze door de visie te leiden, zodat zij deze eenvoudig kunnen raadplegen.

Gebiedsgericht, themagericht, rolverdeling en uitvoerbaarheid

- **Gebiedsgericht:** elk gebied binnen de gemeente is anders -> er gelden andere behoeften, wensen en uitdagingen. Vandaar dat de Omgevingsvisie gebiedsgericht wordt ingestoken. Per gebied zullen de basiswaarden en kwaliteiten en de gewenste ontwikkelrichting van gebieden worden aangegeven.
- **Themagericht:** naast de gebieden zijn er overkoepelende thema's te benoemen waar gemeentebreed een ambitie en strategie voor geformuleerd moet worden. Dit geldt o.a. voor 'Energie', 'Veiligheid' en 'Gezondheid'.
- **Rolverhouding overheid-burger:** per gebied en thema worden de rolverhoudingen tussen overheid-samenleving nader uitgewerkt. Uit de visie moet duidelijk blijken wat iedere partij binnen elk gebied van elkaar kan en mag verwachten. Hierbij maken we duidelijk waar we voor staan en wat onze inwoners en ketenpartners van ons mogen verwachten; hierbij wordt aangegeven waar de gemeente de komende jaren zelf gaat investeren, waar de samenwerking zal worden gezocht en waar investeringen van marktpartijen worden verwacht.
- **Uitvoerbaarheid:** in de Omgevingsvisie worden goed onderbouwde keuzes gemaakt over hoe we in welk gebied om willen gaan met initiatieven vanuit de samenleving, wat we wenselijk vinden en hoe we daarop willen sturen. De Omgevingsvisie vormt hiermee een goede basis voor de onderbouwing en de richting voor het op te stellen Omgevingsplan, waarin de juridische vertaling van de ontwikkelingen wordt vastgelegd. Ook wordt in de visie aangegeven wat wordt uitgewerkt in een Programma.

4.6 Organisatie

Het streven is om met een vastgestelde Omgevingsvisie de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021 tegemoet te treden. Voor die tijd moet er binnen het ambitieus tijdspad nog het nodige gebeuren. Daarvoor is een projectteam Omgevingsvisie binnen de samenwerking met Best en Veldhoven actief en is er binnen de gemeente Waalre een werkgroep actief specifiek gericht op de Omgevingsvisie Waalre.

4.6.1 Projectstructuur

De projectstructuur voor het gezamenlijke project Omgevingsvisie voor de drie gemeenten is opgenomen in bijlage 1.

Voor het project Omgevingsvisie is een overall-projectleider van de gemeente Veldhoven aangesteld en zijn er twee projectleiders van de gemeenten Best en Waalre. De overall-projectleider is onder andere verantwoordelijk voor het zorgdragen van de voortgang in de totstandkoming van de Omgevingsvisies, de afstemming met de andere projecten in het programma Omgevingswet en de onderlinge afstemming tussen de gemeenten rondom het product Omgevingsvisie. De deelprojectleiders zijn verantwoordelijk voor de keuzes die gemaakt worden in de Omgevingsvisie van de betreffende gemeente, evenals de in- en externe afstemming. Mocht een gemeente qua proces, planning of vorm afwijkende keuzes maken, dan ligt de verantwoordelijkheid niet meer bij de projectleider, maar bij de deelprojectleider van de betreffende gemeente.

De bestuurlijke afstemmingsmomenten zijn in de projectstructuur ingebed in de stuurgroep. In de stuurgroep hebben naast de bestuurlijk opdrachtgever, ook de ambtelijk opdrachtgever, de programmamanager en de overall-projectleider zitting.

Het kernteam zet de grote lijnen uit voor het proces. Ook is zij verantwoordelijk voor de voortgang, de integraliteit van het project en het uitzetten van de juiste opdrachten voor de strategische denktank, beleidsteams en de externe klankbordgroepen. De strategische denktank is met name in het leven geroepen om vanuit een helicopterview gevraagd en ongevraagd advies te geven. Hierbij houden zij landelijke en regionale ontwikkelingen op diverse terreinen in de gaten en koppelen dit terug aan het kernteam als dit een plek moet krijgen in de omgevingsvisie.

De inhoudelijke bijdragen zullen met name worden geleverd door het beleidsteam. Zij hebben de lokale kennis en expertise om vanuit hun deskundigheid input te leveren. Omdat de Omgevingsvisie veel beleidsterreinen raakt, neemt er een brede groep medewerkers deel aan het beleidsteam. Gelet op de lokale verschillen tussen de gemeenten zijn er per gemeente beleidsteam geformeerd. Dit betekent overigens niet dat zij geheel onafhankelijk van elkaar zullen opereren. Het is dan ook nadrukkelijk de bedoeling dat de verschillende medewerkers van de ene gemeente sparren met de medewerkers uit de andere gemeenten. Via interactieve sessies zal getracht worden deze kruisbestuiving plaats te laten vinden.

De beleidsteam hebben in alle fasen van het proces een belangrijke rol. Ook zij gaan dromen, beleid inventariseren, nadenken over de confrontatie tussen de verschillende dromen en beleid, in beeld brengen wat de gevolgen zijn voor de keuzes die gemaakt kunnen worden, etc.

Naast het betrekken van de ambtelijke organisatie worden externe deskundige ketenpartners, zoals de GGD, de Omgevingsdienst en de Veiligheidsregio actief betrokken. Naast de inhoudelijke experts, zal ook de Klankbordgroep Kracht van Waalre fungeren als klankbord. Zowel inhoudelijk als op het participatieproces.

4.6.2 Middelen

Bij de vaststelling van het Startdocument Omgevingswet Waalre is door de gemeenteraad op 4 december 2018 een budget van € 260.000,- vrijgemaakt voor de implementatiestappen in 2019-2020. Daarvan is € 75.000 begroot voor de kosten Omgevingsvisie (extern adviseur, communicatie en participatie) en € 10.000 voor kosten invulling werksessies raad en regio. Binnen dit budget van in totaal € 85.000,- wordt in 2019-2020 toegewerkt naar de Omgevingsvisie.

4.6.3 Communicatie

Communicatie is van permanent belang juist ook bij alle tussenstappen op weg naar de Omgevingsvisie. Communicatie zowel naar buiten toe door het informeren en mobiliseren van inwoners, ondernemers, maatschappelijke partijen, gemeenten en partners als ook intern richting de gemeenteraad, College en medewerkers.

Vanuit de programmalijn 'Communicatie & Participatie' binnen de samenwerking met Best & Veldhoven wordt een communicatieplan per fase opgesteld.

4.6.4 Planning

	2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Droom-fase								
Participatie- en communicatieplan								
Sessies met externen								
Sessies met besturen								
Inventarisatie bestaand beleid								
Inventarisatie trends en ontwikkelingen								
Oplevering: 'Droombeelden'-document, document 'Bestaand beleid' en document 'Trends en ontwikkelingen'								
Denk-fase								
Participatie- en communicatieplan								
Sessies met externen								
Sessies met besturen								
Oplevering 'Kernopgaven'-document								
Durf-fase								
Participatie- en communicatieplan								
Sessies met besturen								
'Keuzedocument' ter vaststelling naar de gemeenteraden								
Doe-fase								
Opstellen ontwerp-omgevingsvisie								
Participatie- en communicatieplan								
Start inspraak ontwerp-omgevingsvisie								
Vaststellen Omgevingsvisie								

4.6.5 Risico's

Het doel om te komen tot een breed gedragen Omgevingsvisie eind 2020 is helder. De weg daar naar is nog niet geheel uitgekristalliseerd en is een weg waarin vele (f)actoren een rol spelen. Een traject met zo vele actoren en parallel lopende ontwikkelingen kent risico's. Hieronder de belangrijkste risico's beschreven en hoe daarmee om te gaan. eventuele risico's in het traject.

Risico	Voorkomen/Beperken van risico's door:
Te ambitieus tijdspad	In 15 maanden een ontwerp-Omgevingsvisie ontwikkelen, samen met twee andere gemeenten, is een ambitieus doel dat veel inzet vraagt van alle betrokkenen. De voortgang in het traject wordt bewaakt door de overall-projectleider en de projectleider voor Waalre. Per fase wordt bekeken of deze nog in lijn is met de planning en wordt waar nodig bijgestuurd door de stuurgroep. De gemeenteraad wordt per kwartaal geïnformeerd over de voortgang van het traject.
Te weinig beschikbare capaciteit	Het opstellen van de Omgevingsvisie vraagt veel inzet en betrokkenheid van de ambtelijke organisatie. In het beschikbare budget dat is vrijgemaakt bij het Startdocument staat opgenomen dat de ambtelijke formatie-uren voor de Omgevingswet niet zijn meegenomen in het projectbudget en deze uren worden vergoed vanuit het regulier budget. Voor eventuele tijdelijke inhuur voor het reguliere werk is wel € 75.000,- opgenomen in het projectbudget. Het traject om te komen tot een Omgevingsvisie vraagt om een brede inzet vanuit de organisatie. Wanneer mocht blijken dat regulier werk daardoor blijft liggen, zal aanspraak gedaan worden op het budget. Wanneer dit niet toereikend blijkt zal mogelijk extra budget nodig zijn.

<p>Hoge externe kosten</p>	<p>Voor het opstellen van de Omgevingsvisie en het digitaal raadpleegbaar maken van de visie wordt gezocht naar een extern adviseur en externe expertise. De markt is mogelijk krap op dit moment, aangezien alle gemeenten in Nederland bezig zijn met de ontwikkeling van een Omgevingsvisie. Door samen met Best en Veldhoven hierin de aanbesteding door te lopen, is de verwachting dat we middels schaalvoordelen hoge kosten op dit vlak kunnen voorkomen.</p>
<p>Relatie met andere ontwikkelingen zoals de Regionale Energie Strategie (RES)</p>	<p>Gelijktijdig met de ontwikkeling van de Omgevingsvisie, loopt het traject waarin de regio Zuidoost Brabant komt tot de RES. De RES stelt de taakstellende opgave voor de gemeente vast als het gaat om 'Energie' en de Omgevingsvisie vertaalt deze opgave ruimtelijk door. Vertraging en onduidelijkheid in het ene traject, kan mogelijk ook zorgen voor vertraging in het andere traject. Van belang is een constante afstemming tussen de interne projectleiders en bestuurders hierover, als ook met de strategische denktank van de drie gemeenten.</p>
<p>Lage opkomsten participatie-bijeenkomsten en/of online respons</p>	<p>Per fase een communicatie- en participatieplan opstellen, waarin we een goed doordacht plan neer leggen om zoveel mogelijk mensen te betrekken bij de visie. Ook wordt hierover advies ingewonnen bij de externe bewoners klankbordgroep. Hierdoor kan constant, per fase, worden bijgestuurd om alsnog zoveel mogelijk inwoners offline dan wel online te bereiken.</p>
<p>Enkel de geijkte personen doen mee aan de bijeenkomsten; er is geen goede afspiegeling van de gemeenschap.</p>	<p>Met de inzet van de communicatiemiddelen wordt goed overwogen welke middelen welke groepen aanspreekt en of andere (innovatieve) communicatiemiddelen nodig zijn om de gemêleerde groep inwoners, ondernemers, etc te betrekken en te bereiken. In het communicatie- en participatieplan wordt hier een aanzet voor gegeven.</p> <p>Ook zal bij andere gemeentelijke bijeenkomsten aandacht worden gevraagd om deel te nemen aan de participatiebijeenkomsten voor de Omgevingsvisie.</p>

Bijlage 1 Projectstructuur Omgevingsvisie

